

Recenzia

Bögge, Benedikt: *Geragogik. Wie weit kann Bildung im Alter gehen?*
Hamburg : Diplomica Verlag, 2009. 131 s. ISBN 978-3-8366-7938-1.

V oblasti geragogiky v slovenskom prostredí vnímame nedostatočné zastúpenie potrebnej literatúry. I keď boli za posledné obdobie publikované i kvalitné tituly, nie je v nich dostatočne rozpracovaná problematika neurofyziológie, neurobiológie a neuropatológie starnutia, ktorá by zahŕňala i polymorbiditu seniorov. Tým by mohla byť slovenská literatúra geragogického zamerania omnoho interdisciplinárnejšia a prinášala by komplexnejší pohľad na sénium. V oblasti geragogického pôsobenia sa stretávame nielen so zdravými seniormi, ale i s takými, ktorí trpia rôznymi zdravotnými hendikepmi. Doterajšie geragogické publikácie nevysvetľovali podrobnejšie problematiku starnutia centrálneho nervového systému, ale i organizmu ako takého. Práve preto si myslíme, že publikácia Benedikta Böggeho *Geragogik. Wie weit kann Bildung im Alter gehen?* je aktuálna a potrebná pri výučbe a formovaní novej generácie geragógov, resp. profesionálov zaoberajúcich sa edukáciou a starostlivosťou o seniorov.

Recenzovaná publikácia je rozdelená do siedmich kapitol zložených z podkapitol, ktoré do istej miery na seba nadväzujú.

Prvá kapitola vysvetľuje vznik myšlienky k tejto téme. Počas svojej praxe v zariadení pre seniorov sa snažil autor nájsť odpovede na mnohé otázky.

V druhej kapitole sa autor venuje zobrazeniu cieľovej skupiny a jej ohraničeniu k tretiemu životnému veku. V rámci podkapitol upriamuje pozornosť na imobilných ľudí a seniorov trpiacich demenciou vo štvrtom životnom veku. Popisuje zvláštnosti vo štvrtom životnom veku – pribúdanie chronických, telesných a cerebrovaskulárnych ochorení; zvyšovanie prevalencie ochorení na demenciu, zvýšené riziko polymorbidity internistických, neurologických alebo ortopedických ochorení a zvýšenú potrebu opatery. Kumulácia požiadaiek a strát má za následok sociálne deficity, ktoré stále menej vedia kompenzovať pribúdajúcu zraniteľnosť. Do tretieho životného veku sa ľudia vedia lepšie pripraviť, ale prechod do štvrtého prichádza väčšinou odrazu. Autor sa v publikácii zameriava najmä na imobilných seniorov. Zároveň do určitej miery vysvetľuje aj vznik a priebeh neurodegeneratívnych porúch, konkrétne demencie. Poukazuje aj na to, že zlepšením diagnostických metód sa dajú rozoznávať rôzne formy demencie. Len pri presnej diagnóze sa môže zvoliť primeraný prístup ošetrovateľskej metódy.

Tretia kapitola je venovaná pojmom v edukácii vo štvrtom životnom veku. Pojednáva o pomerne novom pojme v pedagogike, o gerontagogike, ktorá sa vzťahuje na ľudí na začiatku medicínskeho starnutia, približne štyridsiatnikov. Avšak, geragogika je pojem,

ktorý sa predovšetkým zameriava na druhú polovicu života. Vyšší vek je vedecky ohraničený približne od 65 roku života. Gerontopedagogika sa zaoberá rovnakými oblasťami ako predchádzajúce dve. Udáva, že tvorivá práca môže zvyšovať osobnú pohodu a byť nápomocná pri hľadaní a nájdení zmyslu života a podporuje fyzické a kognitívne funkcie, čím má aj preventívny charakter.

Štvrtá kapitola má názov *Biografická (životopisná) práca* a autor v nej poukazuje na potrebu a možné terapeutické využitie. Vynárajú sa tu dva aspekty – pri rozprávaní svojho životného príbehu sa seniori nad ním zamyslia a reflektujú, pričom môže nastať identifikácia s vlastnou biografiou. Učenie človeka súvisí a je poznačené s jeho doterajším životom a skúsenosťami so vzdelávaním, a preto sa aj primerane správa k ponuke vzdelávania.

V piatej kapitole autor ozrejmuje pojem motopedagogika. Vysvetľuje ju ako pohybovú výchovu, ktorá podporuje hrubé a jemné motorické schopnosti a koriguje chybný vývin rytmickými, gymnastickými, hudobnými a rečovými cvičeniami a pohybovými hrami. Motogeragogika prispôsobuje motopedagogické myšlienkové bohatstvo obdobiu sénia. Cieľené pohybové aktivity môžu celkovú osobnosť seniorov podporovať a stabilizovať. Jednoznačne súhlasíme s uvedeným názorom, keďže mnohé vedecké poznatky v tejto oblasti potvrdzujú pozitívny vplyv fyzickej aktivity na zdravie seniorov a patria do evidence-based medicine. Autor v tejto kapitole vyzdvihuje zlepšovanie motorických schopností (napr. udržanie rovnováhy hrá významnú úlohu v prevencii pádov), ale zmieňuje sa aj o sociálnej a osobnej dimenzii. Zo začiatku bola motogeragogika zameraná na cieľovú skupinu mobilných, vitálnych starších ľudí, neskôr sa však osvedčila vo výraznej miere i u imobilných seniorov. Podrobne sa v tejto kapitole rozoberá realizovanie motogeragogiky v praxi, najmä poznávaním vlastného tela, fyzických a psychických schopností a zameranie na sociálny aspekt. V uvedenej kapitole sa stretávame s pomerne neznámym pojmom Snoezelen. Ide o multifunkčnú metódu, ktorá sa realizuje v multisenzorickej miestnosti. Je vhodná pre rôzne cieľové skupiny, využíva sa najmä pre seniorov s diagnostikovanou demenciou, chronickými ochoreniami, poškodením centrálného nervového systému, ale i pri iných psychických poruchách. Metóda využíva zvukové a svetelné prvky, podporuje hrubú a jemnú motoriku a stimuluje všetky zmysly. Okrem rozvoja zmyslového vnímania sa seniori naučia aj relaxovať, zredukovať stres a zvýšiť koncentráciu.

Podobný modelprojekt ako Snoezelen je Sinneswagen, o ktorom sa čitateľ dozvedá v šiestej kapitole. Vznikol z impulzu vytvoriť terapeutický projekt pre imobilných seniorov. Slúži na uvoľnenie a aktivizáciu zmyslov, obsahuje terapeutické materiály oslovujúce senzomotoriku. V podstate ide o určitú pojazdnú skrinku, v ktorej sa nachádzajú rozličné predmety ako lopty, šatky, aromatické oleje, hudobné kazety a pod. na stimuláciu zmyslov. Autor zaznamenal pozitívny účinok tejto metódy počas svojho výskumného projektu. Výborným oživením a doplnením publikácie je obrazová príloha, ktorá uľahčuje čitateľovi predstavu o uvedenej metóde.

V poslednej, siedmej kapitole je dôraz kladený na diskusiu a perspektívy uvedených metód pri práci so seniormi. Autor diskutuje o rozdieloch a podobnostiach oboch metód. Metódy sa navzájom nevyklučujú. Vyžadujú empatiu sprevádzajúcej osoby. Pri Snoezelen sa

zohľadňuje vnímanie tela a seba samého len nepriamo. Avšak pri Sinneswagen má zúčastnená osoba mať pocit uchovania alebo znovunadobudnutia svojho tela.

Otázka Benedikta Böggeho „*Kam až môže siahať vzdelávanie v starobe?*“ však podľa nášho názoru nie je ešte celkom zodpovedaná, a tak je vhodným a potrebným námetom do ďalšej diskusie v geragogickej oblasti.

Jana Blusková